

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Metodologia Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Historia sztuki Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Nauk o Sztuce Poziom studiów studia drugiego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 21HSZS.22K.02533.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe	
Koordynator zajęć	Stanisław Czekalski		
Prowadzący zajęcia	Stanisław Czekalski		
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Konwersatorium: 60, Zaliczenie z oceną		Liczba punktów ECTS 4

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Zbudowanie pogłębionej wiedzy o metodach, metodykach i podłożu metodologicznym historii sztuki jako dyscypliny naukowej
C2	Zbudowanie umiejętności analizy metodologicznej tekstów z zakresu historii sztuki
C3	Zbudowanie gruntownej wiedzy o metodach wyjaśniania i interpretacji, na których opierają się procedury budowy i krytycznego sprawdzianu teorii w dziedzinie nauk humanistycznych
C4	Zapoznanie studentów z legitymizowanymi przez współczesną metodologię zasadami budowy wyводу naukowego i kryteriami racjonalnego wyboru teorii prezentujących twierdzenia o przedmiocie badań
C5	Wyposażenie studentów w umiejętności niezbędne do poprawnego pod względem metodologicznym skonstruowania tekstu pracy magisterskiej

Wymagania wstępne

Licencjat

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna i rozumie w pogłębionym stopniu metody tworzenia wiedzy naukowej z zakresu historii sztuki	HSZ_K2_W01, HSZ_K2_W09, HSZ_K2_W10, HSZ_K2_W14	Kolokwium ustne
W2	zna i rozumie usytuowanie nauk humanistycznych w granicach nauki oraz kryteria określające te granice na poziomie metodologii	HSZ_K2_W01, HSZ_K2_W10, HSZ_K2_W14	Kolokwium ustne
W3	zna i rozumie metodologiczne kryteria racjonalnego wyboru teorii wyjaśniających lub interpretujących zjawiska badane przez historię sztuki	HSZ_K2_W01, HSZ_K2_W03, HSZ_K2_W09, HSZ_K2_W10, HSZ_K2_W12	Kolokwium ustne
W4	zna i rozumie zasady naukowego krytycyzmu, metody wnioskowania, budowania argumentacji naukowej i krytycznego sprawdzianu teorii	HSZ_K2_W01, HSZ_K2_W03, HSZ_K2_W10, HSZ_K2_W14	Kolokwium ustne, Prezentacja multimedialna, Wypowiedź ustna
Umiejętności - Student/ka:			
U1	umie krytycznie analizować zastaną wiedzę z zakresu historii sztuki oraz teorie odnoszone do zjawisk artystycznych, stosując metodę racjonalnej rekonstrukcji teorii i zasady naukowego krytycyzmu	HSZ_K2_U02, HSZ_K2_U03, HSZ_K2_U04, HSZ_K2_U05, HSZ_K2_U08, HSZ_K2_U11	Prezentacja multimedialna, Wypowiedź ustna

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
U2	umie samodzielnie określać i prawidłowo pod względem metodologicznym rozwiązywać problemy badawcze wyłaniające się ze stanu wiedzy wypracowanej w historii sztuki	HSZ_K2_U01, HSZ_K2_U02, HSZ_K2_U03, HSZ_K2_U04, HSZ_K2_U08, HSZ_K2_U11	Prezentacja multimedialna, Wypowiedź ustna
U3	umie prawidłowo budować własne teorie wyjaśniające lub interpretujące zjawiska artystyczne i uprawomocniać je zgodnie z regułami argumentacji naukowej	HSZ_K2_U01, HSZ_K2_U02, HSZ_K2_U04, HSZ_K2_U05, HSZ_K2_U06, HSZ_K2_U08, HSZ_K2_U11	Wypowiedź ustna
U4	umie odróżniać dyskurs naukowy od dyskursów pseudonaukowych, ideologicznych lub politycznych	HSZ_K2_U02, HSZ_K2_U03, HSZ_K2_U04, HSZ_K2_U11	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	ma kompetencje potrzebne do porozumiewania się w języku współczesnej nauki zarówno z badaczami zjawisk artystycznych, jak i z przedstawicielami innych dziedzin wiedzy naukowej	HSZ_K2_K02, HSZ_K2_K04	Kolokwium ustne, Prezentacja multimedialna, Wypowiedź ustna
K2	jest przygotowana/y do pogłębiania wiedzy z zakresu współczesnej metodologii nauki na poziomie 8 PRK	HSZ_K2_K01	Kolokwium ustne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Przedmiot, zakres, funkcja i metoda metodologii nauki, socjologiczne a metodologiczne ujęcie pola nauki, problem demarkacji między teoriami naukowymi i nienaukowymi	W1, W2, W3, W4, U1, U4, K1, K2	Konwersatorium
2.	Metodologia argumentacji naukowej: problematyka pojęcia faktu i relacji między faktami a teoriami, problematyka uzasadniania, krytycznego sprawdzianu i walidacji teorii, metody wnioskowania i budowy wyводу argumentacyjnego	W1, W2, W3, W4, U1, U3, K1, K2	Konwersatorium
3.	Ramy pojęciowe metod i metodologicznych ujęć historii sztuki, wyznaczone przez pojęcia dzieła i Arystotelesowskie kategorie przyczyn	W1	Konwersatorium
4.	Holizm i esencjalizm metodologiczny oraz strukturalny model wyjaśniania, tradycja i założenia metodologii Wilhelma Dilthey'a, korzenie indukcjonizmu i strukturalizmu	W1, W2, U1	Konwersatorium
5.	Recepcja metodologii Dilthey'a i założeń indukcjonizmu na gruncie historii sztuki: koncepcje metodologiczne H. Wölfflina i E. Panofsky'ego	W1, U1	Konwersatorium

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
6.	Krytyczny recjonalizm i metodologia dedukcjonistyczna Karla R. Poppera, założenia indywidualizmu metodologicznego i metoda analizy sytuacyjnej	W2, W3, W4, U1	Konwersatorium
7.	Recepcja metodologii Poppera na gruncie historii sztuki: metoda analizy sytuacyjnej i ikonologia dedukcyjna Ernsta H. Gombricha	W1	Konwersatorium
8.	Kontrowersje interpretacyjne wokół obrazów Vincenta van Gogha, Tycjana i Piera della Francesca jako pole kształcenia umiejętności analizy metodologicznej tekstów z zakresu historii sztuki	W1, W3, W4, U1, U2, K1, K2	Konwersatorium
9.	Dedukcyjno-nomologiczny model wyjaśniania i jego recepcja w obrębie historii sztuki, abdukcjonizm, metodologiczne podstawy hermeneutyki historyczno-artystycznej Oskara Bätschmanna i metody historycznej eksplanacji obrazów Michaela Baxandalla	W1, W3, W4, U1, U2, K1, K2	Konwersatorium
10.	Nurt strukturalizmu w historii sztuki i jego odstępstwa od metodologicznych reguł nauki, metodologia jako perspektywa krytyki teorii strukturalistycznych i poststrukturalistycznych	W1, W2, W3, W4, U1, U4, K1, K2	Konwersatorium
11.	Poglądy metodologiczne Thomasa Kuhna i Paula Feyerabenda, ich znaczenie dla metodologii historii sztuki	W1, W3, U4, K2	Konwersatorium
12.	Narratywizm i jego recepcja w teorii historii sztuki - Hayden White i David Carrier	W1, W2, W3, W4, U4, K2	Konwersatorium
13.	Hermeneutyka sytuacyjna Hansa-Georga Gadamera, teoria lektury Rolanda Barthesa i narratologia Mieke Bal jako perspektywy refleksji metodologicznej nad tworzeniem wiedzy o dziełach sztuki	W1, W3, U1, U2, U3	Konwersatorium
14.	Historia sztuki jako nauka wobec współczesnej problematyki metodologicznej	W1, W2, W3, W4, U1, U3, U4, K1, K2	Konwersatorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Konwersatorium	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Dyskusja, Praca z tekstem, Metoda analizy przypadków, Metoda ćwiczeniowa, Praca w grupach

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Konwersatorium	1 – obecność i aktywne uczestnictwo w zajęciach (dopuszczalne najwyżej cztery nieobecności w semestrze bez względu na przyczynę, usprawiedliwienie absencji ponad ten limit możliwe tylko w szczególnych przypadkach, pod warunkiem uprzedniego porozumienia z prowadzącym); 2 – terminowe przygotowanie, zadowalające opanowanie i poprawne omówienie na zajęciach przydzielonych tekstów (w większości anglojęzycznych); 3 – pozytywny wynik kolokwium zaliczeniowego

Literatura

Obowiązkowa

1. S. Czekalski, Jak wyjaśnić obraz? Metodologiczne tropy historii sztuki w epoce Ernsta H. Gombricha, Poznań 2002
2. S. Czekalski, Logika paradoksu. Droga krytycznego racjonalizmu w metodologii historii sztuki, „Rocznik Historii Sztuki”, t. XLVII, 2022
3. S. Czekalski, Historia sztuki w polu metodologii. Aktualne problemy i wyzwania, „Artium Quaestiones”, t. XXXIV, 2023

Dodatkowa

1. M. Bał, Narratologia. Wprowadzenie do teorii narracji, Kraków 2012
2. M. Bał, Wędrujące pojęcia w naukach humanistycznych. Krótki przewodnik, Warszawa 2012
3. O. Bätschmann, Anleitung zur Interpretation: Kunstgeschichtliche Hermeneutik, w: Kunstgeschichte: Eine Einführung, Hrsg. H. Belting, H. Dilly, W. Kemp, W. Sauerlander, M. Warnke, Berlin 1988
4. M. Baxandall, Patterns of Intention: On the Historical Explanation of Pictures, New Haven and London 1985
5. N. Bryson, Tradition and Desire: From David to Delacroix, Cambridge 1984
6. N. Bryson, Art in Context, w: Studies in Historical Change, ed. R. Cohen, Charlottesville 1992
7. D. Carrier, Principles of Art History Writing, University Park 1991
8. D. Carrier, Poussin's Paintings: A Study in Art-Historical Methodology, London 1993
9. J. Derrida, Restytucje, rozdział książki Prawda w malarstwie, Gdańsk 2003
10. M. Fried, Absorption and Theatricality: Painting and Beholder in the Age of Diderot, Chicago 1980
11. M. Fried, Courbet's Realism, Chicago and London 1990
12. E. H. Gombrich, The Evidence of Images, w: Interpretation: Theory and Practice, ed. Ch. S. Singleton, Baltimore 1969
13. E. H. Gombrich, Aims and Limits of Iconology, w: idem, Symbolic Images. Studies in the art of the Renaissance, London 1972
14. M. Heidegger, Źródło dzieła sztuki, w: idem, Drogi lasu, Warszawa 1997
15. A. Bronk, Metoda naukowa, „Nauka”, 2006, nr 1
16. W. Dilthey, Budowa świata historycznego w naukach humanistycznych, Gdańsk 2004
17. T. Eagleton, Koniec teorii, Warszawa 2012
18. P. Feyerabend, Przeciw metodzie, Warszawa 2021
19. H.-G. Gadamer, Prawda i metoda. Zarys hermeneutyki filozoficznej, Warszawa 2004
20. E. D. Hirsch, Validity in Interpretation, New Haven and London 1967
21. T. Kuhn, Struktura rewolucji naukowych, Warszawa 2020
22. T. Kuhn, Obiektywność, sądy wartościujące i wybór teorii, w: idem, Dwa bieguny. Tradycja i nowatorstwo w badaniach naukowych, Warszawa 1985
23. J. F. Lyotard, Kondycja ponowoczesna. Raport o stanie wiedzy, Warszawa 1997
24. K. R. Popper, Nędza historycyzmu, Warszawa 1999
25. K. R. Popper, Społeczeństwo otwarte i jego wrogowie, Warszawa 1993
26. K. R. Popper, Droga do wiedzy. Domysły i refutacje, Warszawa 1999
27. K. R. Popper, Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna, Warszawa 2012
28. K. R. Popper, Mit schematu pojęciowego. W obronie nauki i racjonalności, Warszawa 1997
29. W. Sady, Spór o racjonalność naukową. Od Poincarégo do Laudana, Toruń 2013
30. H. White, Poetyka pisarstwa historycznego, Kraków 2010

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Konwersatorium	60
Czytanie wskazanej literatury	25
Przygotowanie prezentacji multimedialnej	7
Przygotowanie do zaliczenia	20

Przygotowanie do zajęć	8
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 120
Liczba punktów ECTS	ECTS 4

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
HSZ_K2_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do podnoszenia poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego doskonalenia się zawodowego i rozwoju osobistego
HSZ_K2_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do inspirowania i organizowania procesu uczenia się własnego i innych osób, promowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej
HSZ_K2_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do prawidłowej identyfikacji i rozstrzygania dylematów związanych z wykonywaniem zawodu
HSZ_K2_U01	Absolwent/ka potrafi rozpoznać różne rodzaje wytworów kultury artystycznej oraz przeprowadzić ich wnikliwą, krytyczną analizę i interpretację w celu określenia ich wielorakich właściwości, znaczeń, oddziaływania społecznego, a także miejsca w procesie historyczno-kulturowym
HSZ_K2_U02	Absolwent/ka potrafi w stopniu pogłębionym posługiwać się różnymi ujęciami teoretycznymi i metodami badawczymi oraz wykorzystywać je do analizowania zjawisk artystycznych w ramach pracy własnej i zespołowej w roli kierującego tą pracą
HSZ_K2_U03	Absolwent/ka potrafi samodzielnie zdobywać szczegółową wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności historyka sztuki, korzystając z różnych źródeł i nowoczesnych technologii
HSZ_K2_U04	Absolwent/ka potrafi w sposób precyzyjny i logiczny wypowiadać się w mowie i na piśmie z wykorzystaniem własnych poglądów, na tematy dotyczące wybranych zagadnień artystycznych, w odniesieniu do różnych ujęć teoretycznych, pochodzących zarówno z historii sztuki, jak i innych dyscyplin
HSZ_K2_U05	Absolwent/ka potrafi w pogłębionym stopniu posługiwać się językiem specjalistycznym historii sztuki i porozumiewać się w sposób precyzyjny i logiczny zarówno z historykami sztuki, jak i odbiorcami spoza grona specjalistów
HSZ_K2_U06	Absolwent/ka potrafi biegle prezentować własne analizy i interpretacje dzieła artystycznego oraz popierać je własną argumentacją, w tym zaczerpniętą z poglądów różnych autorów
HSZ_K2_U08	Absolwent/ka potrafi przygotowywać prace pisemne dotyczące szczegółowych zagadnień artystycznych, z wykorzystaniem argumentacji własnej w odniesieniu do rozmaitych ujęć teoretycznych, a także różnych źródeł
HSZ_K2_U11	Absolwent/ka potrafi oceniać, porównywać i weryfikować wyniki badań naukowych
HSZ_K2_W01	Absolwent/ka zna i rozumie miejsce historii sztuki w systemie nauk oraz jej przedmiotowe i metodologiczne powiązania z innymi dyscyplinami naukowymi
HSZ_K2_W03	Absolwent/ka zna i rozumie teorię i metodykę różnych subdyscyplin historii sztuki w stopniu pogłębionym
HSZ_K2_W09	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym tendencje w historii sztuki oraz posiada orientację w specjalistycznym piśmiennictwie historyczno-artystycznym z danego zakresu
HSZ_K2_W10	Absolwent/ka zna i rozumie zasady pisania prac naukowych
HSZ_K2_W12	Absolwent/ka zna i rozumie w sposób pogłębiony specyfikę zjawisk artystycznych, ich pochodzenie i funkcje
HSZ_K2_W14	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu pogłębionym związki filozofii oraz dyscyplin pokrewnych dla historii sztuki